

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/17/2024
Identifikačné číslo spisu:	6120315924
Dátum vydania rozhodnutia:	15.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6120315924.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti SPP - distribúcia, a.s., Bratislava, Plátennícka 19013/2, IČO: 35 910 739, zastúpenej advokátom Mgr. Miroslavom Hanecom, Žilina, Dolné Rudiny 8, proti žalovanému I. D., narodenému XX. C. XXXX, T., E. M. XXXX/XX, IČO: XX XXX XXX (podnikateľská činnosť ukončená k 21. marcu 2023), zastúpenému advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Roman BLAŽEK, s.r.o., Komárno, Pohraničná 4, o zaplatenie 10.271,84 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 17Csp/85/2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. septembra 2023 sp. zn. 25CoCsp/19/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. novembra 2021 č. k. 17Csp/85/2020-135 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 10.271,84 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 10.271,84 eura od 26. marca 2019 do zaplatenia a náklady spojené s uplatnením pohľadávky vo výške 40 eur, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) uznesením z 2. augusta 2022 sp. zn. 25CoCsp/19/2022-262 na odvolanie žalovaného rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veciach III. ÚS 114/2020, II. ÚS 207/2021, II. ÚS 319/2021 a I. ÚS 457/2021. Súdu prvej inštancie uložil vykonať v ďalšom konaní dokazovanie a zaoberať sa nárokom žalobkyne na náhradu skutočne vzniknutej škody v dôsledku neoprávneného odberu plynu meraného určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii tak, ako to vyplýva z ust. § 82 ods. 2 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákona o energetike“) s tým, že objektívna zodpovednosť žalovaného v danej veci nebola sporná, sporná zostala iba výška škody a

spôsob jej vyčíslenia.

3. Po vrátení vecí odvolacím súdom súd prvej inštancie rozsudkom z 1. marca 2023 č. k. 17Csp/85/2020-370 (druhým v poradí; pozn.), viazaný právnym názorom odvolacieho súdu zamietol žalobu a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobkyňa je prevádzkovateľom distribučnej siete zemného plynu, nebola dodávateľom zemného plynu, so žalovaným nebola v žiadnom kontraktuálnom vzťahu. Pri kontrole odberného miesta: E. M. XXXX/XX, XXX XX T., vykonanom 16. októbra 2018, žalobkyňa nadobudla podozrenie, že žalovaný na predmetnom odbernom mieste odoberá zemný plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii - plomba. Plynomer bol demontovaný a odoslaný na odborné posúdenie znalcovi, ktorý v znaleckom posudku zo 4. marca 2019 na základe výsledkov optického skúmania konštatoval, že sporné odtlačky čelustí plombovacích klieští a kontrolné odtlačky neboli vytvorené čelustami toho istého nástroja; s pravdepodobnosťou blížiacou sa k istote predpokladal, že pôvodné zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii bolo porušené - odstránené a nahradené inou plombou. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že zmluvným odberateľom na predmetnom odbernom mieste bol žalovaný. Vyúčtovaním z 11. marca 2019 žalobkyňa žalovanému ako odberateľovi vyúčtovala škodu vo výške 10.271,84 eura spôsobenú neoprávnеным odberom zemného plynu za obdobie od 11. decembra 2017 do 15. októbra 2018. Výška škody bola vypočítaná v zmysle ustanovení vyhlášky.

3.2. Súd prvej inštancie na zistený skutkový stav aplikoval ustanovenia § 2 písm. c) bodu 15., § 49 ods. 6 písm. d), i), j), § 72 ods. 8, § 73 ods. 4, 5, § 76 ods. 1, 8, 11, § 82 ods. 1, 2, 3, 4 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o energetike“), § 420, § 489 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“). Právny vzťah medzi stranami sporu posudzoval ako vzťah občianskoprávny regulovaný primárne zákonom o energetike. Preskúmajúc všetky dôkazy jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti, dospel k záveru, že žalobkyňa v konaní neunesla dôkazné bremeno preukázania neoprávnenej odberu zemného plynu, ktoré ju ako prevádzkovateľa distribučnej siete zaťažovalo, a preto je potrebné žalobu zamietnuť. Podporne poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. marca 2021 sp. zn. III. ÚS 114/2020.

3.3. Žalobkyňa svoj nárok na náhradu škody vyvodzovala primárne zo záverov znaleckého posudku, avšak nepreukázala, že kontrolné odtlačky, s ktorými znalec porovnával sporné odtlačky na plynomeroch demontovaných na odbernom mieste, boli vyhotovené tými istými nástrojmi, ktoré boli použité pri prvotnej montáži plynomerov u žalovaného. Právny zástupca žalobcu na pojednávaní uviedol, že razníc, ako aj vložiek do plombovacích klieští je vždy niekoľko a znalec nemá k dispozícii vždy priamo plombovacie kliešte, ktorými je vyhotovená konkrétna plomba, ale iba kontrolný odtlačok rovnakého druhu plombovacích klieští. Je teda predpoklad, že kontrolné odtlačky nemuseli byť vyhotovené tými istými kliešťami, resp. razidlami, akými mali byť vyhotovené plomby v čase ich osadenia na plynomer. Žalobkyňa v konaní nepredložila záznam o tom, ako plomba v čase osadenia na plynomer vyzerala. Na podklade uvedeného dospel súd prvej inštancie k záveru, že pokiaľ aj malá odchýlka od kontrolného odtlačku má byť zásadným dôkazom o neoprávnenom odbere plynu a založení objektívnej zodpovednosti odberateľa, je na mieste od distribútora plynu požadovať predloženie takých dôkazov, ktoré by nad všetky pochybnosti preukazovali, že plomba bola pozmenená, poškodená, resp. nahradená inou. K takému konštatovaniu možno dospieť jedine porovnaním sporného odtlačku s odtlačkom kontrolným, ktorý však musí byť vyhotovený tým istým nástrojom, ako v čase jeho prvotného osadenia. Žalobkyňa v konaní rovnako nepreukázala, že by po získaní podozrenia na neoprávnený odber podrobila plynomer ďalšiemu skúmaniu a meraniu za účelom zistenia, či meradlo skutočne vykazuje odchýlku oproti norme. Podľa záverov ústavného súdu vyjadrených v náleze [III. ÚS 114/2020] musí prevádzkovateľ distribučnej siete v konaní tvrdiť a preukázať, že v dôsledku činnosti odberateľa došlo k nesprávnemu zaznamenávaniu odberu plynu, čím bola prevádzkovateľovi distribučnej siete spôsobená škoda. Toto v konaní nebolo preukázané a nevyplýva to ani zo samotného znaleckého posudku, v ktorom znalec konštatoval výlučne predpoklad, že pôvodná plomba bola porušená/odstránená a nahradená novou.

3.4. Súd prvej inštancie uzavrel, že prevádzkovateľa distribučnej siete zaťažuje preukázanie existencie neoprávneného odberu, vzniku škody a príčinnej súvislosti medzi neoprávneným odberom a škodou.

Zistenie neoprávneného odberu treba podrobiť povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti strán a záver o tom, že došlo k neoprávnenej manipulácii s meradlom, treba podložiť presvedčivými dôkazmi. Na podklade záverov kasačného rozhodnutia odvolacieho súdu dodal, že žalobkyňa mala nárok na náhradu skutočne vzniknutej škody a túto bolo potrebné v konaní preukázať. Žalobkyňa toto dôkazné bremeno neuniesla, v konaní nepreukázala naplnenie predpokladov pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu. Z uvedených dôvodov súd žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „CSP“). Lehotu na plnenie určil v súlade s § 232 ods. 3 CSP.

4. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 13. septembra 2023 sp. zn. 25CoCsp/19/2023 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. Podľa odvolacieho súdu sa súd prvej inštancie dopustil procesného pochybenia, keď založil svoje rozhodnutie na spochybnení záverov znaleckého dokazovania, a to napriek tomu, že žalobkyni neumožnil vyjadriť sa k svojim pochybnostiam a navrhnúť v tomto smere prípadné ďalšie dokazovanie, a navyše za situácie, keď žiadna zo strán v konaní znalecký posudok nespochybnila a svoje pochybnosti neuviedol ani súd prvej inštancie v rámci predbežného právneho posúdenia sporu.

4.2. Odvolací súd ďalej nepovažoval za potrebné vyjadrovať sa k odvolacej argumentácii žalobkyne ohľadom znaleckého posudku, pretože súd prvej inštancie, riadiac sa právnym názorom odvolacieho súdu vyjadreným v jeho predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí, sa zaoberal vznikom škody a jej výškou a svoje rozhodnutie založil na závere o nepreukázaní vzniku škody, jej výšky, ako aj na nedostatku príčinnej súvislosti medzi objektívnou zodpovednosťou za neoprávnený odber plynu a škodou. Rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020 považoval za aplikovateľné na daný prípad. Dodal, že žalobkyňa napriek názoru odvolacieho súdu, že jej nárok je daný, v konaní nepreukázala vznik škody a jej výšku a svoju procesnú obranu obmedzila výlučne na námietky týkajúce sa nepochopenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

4.3. Vzhľadom na uvedené odvolací súd stručne uzavrel, že žalobkyňa v konaní neuniesla bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno o vzniku škody a jej výške, preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil [súdu prvej inštancie] na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, a aby žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5.1. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces žalobkyňa argumentačne vymedzila tak, že odvolací súd síce identifikoval nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, no na druhej strane sa konštatovaným pochybením ďalej nezaoberal a rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

5.2. V súvislosti s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci žalobkyňa v dovolaní uviedla, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Odvolaciemu súdu vytýkala, že na vec nekriticky aplikoval závery vyplývajúce z rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020, a to napriek tomu, že ide o ojedinelé rozhodnutie - exces, prekonané ďalšou rozhodovacou činnosťou ústavného, no najmä najvyššieho súdu, ktoré navyše nie je skutkovo a právne aplikovateľné na posudzovaný prípad. Za nesprávne dovolateľka označila právne závery odvolacieho súdu o tom, že žalobkyňa mala v konaní preukázať vznik škody, jej presnú výšku a príčinnú súvislosť s neoprávneným odberom plynu. V tomto smere poukázala predovšetkým na rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. novembra 2022 sp. zn. 2Obdo/71/2021, od záverov ktorého sa odvolací súd diametrálne odklonil, a v ktorom najvyšší súd vyjadril právny názor k výške škody, jej výpočtu, ako aj k samotnému nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020. Žalobkyňa v tejto súvislosti opakovane zdôraznila, že v posudzovanom prípade objektívne zodpovedným odberateľom plynu nie je spotrebiteľ, ale fyzická osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia, keď v konaní bolo preukázané, že na odbernom

mieste žalovaný prevádzkoval ubytovacie zariadenie. Žalobkyňa namietala, že žalovaný v rozhodnom období odoberal na adrese, na ktorej vykonával svoju podnikateľskú činnosť, zemný plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. V danom prípade ide o objektívnu zodpovednosť žalovaného. V príčinnej súvislosti s neoprávneným odberom plynu žalobkyni vznikla škoda, ktorú vyčíslila spôsobom podľa vykonávacieho predpisu. Žalobkyňa preto zastáva názor, že v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu splnila všetky podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu.

6. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. Podľa žalovaného zo strany odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces. Žalobkyňa v dovolaní neidentifikovala rozhodnutie, ktoré by predstavovalo ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd odkloniť. Záverom žalovaný zdôraznil aplikovateľnosť záverov vyplývajúcich z nálezů ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020, podporne odkázal na uznesenie Krajského súdu v Nitre z 31. januára 2023 sp. zn. 7CoE/6/2023.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobkyňa, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Z hľadiska ústavného aspektu je daná právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti.

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (porov. napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnené uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

11. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), pri dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania v prvom rade z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

14.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

14.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Dovolateľka odvolaciemu súdu vytýkala, že nechal bez právnych dôsledkov nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý - bez toho, aby na to strany sporu vopred upozornil - v rozhodnutí vo veci samej spochybnil žalobkyňou predložený znalecký posudok a svoje zamietajúce rozhodnutie založil na závere o neunesení jej dôkazného bremena, pokiaľ ide o preukázanie neoprávneného odberu plynu.

16. Je potrebné uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k žalobkyňou namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

17. Z práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva o.i. i zákaz vydávania tzv. prekvapivých rozhodnutí. Hoci definícia prekvapivého rozhodnutia, tak ako ho poníma ústavný súd, sa viaže predovšetkým na rozhodovaciu činnosť odvolacieho súdu (pozri nález ústavného súdu z 1. apríla 2019 sp. zn. III. ÚS 52/2019, publikovaný v ZNUÚS pod č. 12/2020), stranám sporu by malo byť v každom štádiu konania zrejmé, ktoré otázky sú pre riešenie ich vecí relevantné. V tejto súvislosti CSP v § 181 ods. 2 ukladá súdu prvej inštancie na začiatku pojednávania - ak tak nepostupoval už pri predbežnom prejednaní sporu - určiť, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná. Súd v zmysle tohto ustanovenia tiež uvedie svoje predbežné právne posúdenie vecí.

18. Civilný sporový poriadok v podstatných rysoch prevzal úpravu priebehu pojednávania po prednesoch strán podľa § 118 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“). Ústavný súd Slovenskej republiky v týchto súvislostiach konštatoval, že zo samotnej skutočnosti, že súd určitú okolnosť neuvedie výslovne ako spornú, nevyplýva, že by táto okolnosť bola považovaná za nespornú. Nie je zjavným cieľom § 118 ods. 2 OSP zmeniť rozloženie bremena tvrdenia či dokazovania medzi účastníkmi konania. Skutočnosť, že súd neupozornil účastníkov konania na to, aby preukázali určitý predpoklad, na ktorý sa má viazať určitý právny následok, nemôže znamenať, že by im „odopreli... možnosť splniť dôkaznú povinnosť... a

následne uniesť dôkazné bremeno“ (pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. januára 2012sp. zn. IV. ÚS 16/2012).

19. Najvyšší súd vo svojej rozhodovacej praxi už opakovane uviedol, že cieľom citovaného ust. § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv a neznamená ani porušenie jej práva na spravodlivý proces.

20. V tomto smere je aplikačná prax ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu zajedno v závere, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 181 ods. 2 CSP (predtým § 118 ods. 2 OSP; pozn.), vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci (porovnaj napr. IV. ÚS 16/2012, II. ÚS 366/2018, 5Cdo/181/2022, 3Cdo/3/2016, 5Cdo/211/2013, 7Cdo/279/2021). Z uvedeného dôvodu preto aj striktné nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 OSP zo strany súdu bolo možné podľa aplikačnej praxe najvyššieho súdu hodnotiť len ako tzv. inú vadu konania, ktorá sama osebe nezakladala zmätočnosť rozhodnutia (pozri uznesenie sp. zn. 4Cdo/167/2012 z 28. mája 2013). Na týchto záveroch zotrváva judikatúra najvyššieho súdu aj za účinnosti CSP (pozri uznesenie z 28. decembra 2020, sp. zn. 2Obdo/56/2020 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 60/2021).

22. Z uvedeného plynie záver, že ani prípadný postup súdu prvej inštancie v rozpore s § 181 ods. 2 CSP nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považovaný za taký, ktorý by sám o sebe dosahoval intenzitu porušenia práva dovolateľa na spravodlivý proces a ktorý by zakladal prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Nesprávnosť procesného postupu súdu prvej inštancie v súvislosti s aplikáciou § 181 ods. 2 CSP zakladá nanajvýš tzv. inú vadu konania, ktorú môže strana uplatniť ako odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. d) CSP, ak má za to, že táto mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Úlohou odvolacieho súdu je následne posúdiť dôvodnosť takejto odvolacej argumentácie a až toto posúdenie, ak ho strana namieta, podlieha prípadnému dovolaciemu prieskumu.

23. V danom prípade obsah súdneho spisu napovedá, že žalobkyňa svoje odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnila v zmysle § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) CSP, keď namietala, že jej súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplynulo, že tento, viazaný rozsahom a dôvodmi podaného odvolania, v konaní neidentifikoval taký nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý by mal za následok porušenie práva žalobkyne na spravodlivý proces, ani takú vadu konania, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval za vecne správne a ako také ho potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

24. Pokiaľ žalobkyňa za prekvapivé považovala závery, ktoré súdu prvej inštancie vyplynuli z vykonaného dokazovania, súdu z ust. § 181 ods. 2 CSP nevyplýva povinnosť uviesť svoj predbežný hodnotiaci úsudok vo vzťahu k predloženým dôkazom, pretože s vykonaným dokazovaním sa vysporadúva až v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej. Žiada sa zdôrazniť, že súd rozhoduje na základe zisteného skutkového stavu (§ 215 ods. 1 CSP), berie do úvahy iba skutočnosti, ktoré vyšli najavo počas konania (čl. 11 ods. 4 CSP). Súd pri výkone spravodlivosti nesmie byť obmedzovaný tak pôvodnými predbežnými závermi o skutkovej stránke veci, ako ani prípadným vlastným predbežným právnym posúdením.

25. K žalobkyňou namietanému hodnoteniu dôkazov (znaleckého posudku) dovolací súd v prvom rade uvádza, že nesúhlas dovolateľky s hodnotením dôkazov nemožno považovať za porušenie jej procesných

práv. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP v spojení s § 191 CSP vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiaca úvaha musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky, musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a pod. Hodnotiaca úvaha súdov v danom prípade zodpovedá zásadám formálnej logiky, vychádza zo zisteného skutkového stavu veci a z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov a právnym posúdením.

26. V posudzovanej veci súd prvej inštancie v bodoch 30. až 31. odôvodnenia svojho rozhodnutia dostatočne zrozumiteľne a výstižne vysvetlil, aké úvahy ho viedli k záverom o neunesení dôkazného bremena žalobkyne, pokiaľ ide o preukázanie neoprávneného odberu plynu predloženým znaleckým posudkom. Na tomto mieste dovolací súd len pripomína, že ani prípadné nesprávne vyhodnotenie dôkazu nie je v jeho rozhodovacej praxi považované za vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9CdoPr/8/2023). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval Ústavný súd SR, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020). Porušením práva na spravodlivý proces totiž nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany, resp. strán sporu.

27. Dovolací súd pravidelne uvádza, že podstata dovolacieho prieskumu nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018), v rámci ktorej má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V preskúmvanej veci dovolací súd v hodnotení dôkazov súdmi nižších inštancií nezistil také pochybenie, ktoré by bolo v extrémnom rozpore s obsahom spisu a ktoré by malo za následok odňatie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

28. V danom prípade odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil prvoinštančný súd (§ 383 CSP), konštatoval vecnú správnosť napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý uzavrel, že žalobkyňa v konaní nepreukázala naplnenie hmotnoprávných predpokladov vzniku nároku na náhradu škody za neoprávnený odber plynu (vznik škody, jej výška a príčinná súvislosť), považoval preto za nadbytočné zaoberať sa správnosťou resp. úplnosťou skutkových zistení súdu prvej inštancie, pokiaľ ide o unesenie dôkazného bremena žalobkyne vo vzťahu k preukázaniu, že došlo k neoprávnenému zásahu do určeného meradla. Povedané inak, odvolací súd v okolnostiach posudzovanej veci nepovažoval za potrebné ďalej preukazovať, či skutočne došlo k neoprávnenej manipulácii s určeným meradlom, pretože v konaní nemal preukázané ani ostatné predpoklady vzniku nároku na náhradu škody, najmä že by žalobkyňa vznikla v príčinnej súvislosti s tvrdenou manipuláciou akákoľvek škoda. Len samotná skutočnosť, že odvolací súd nepovažoval v okolnostiach danej veci za potrebné bližšie sa zaoberať odvolacou argumentáciou žalobkyne vo vzťahu k procesu hodnotenia znaleckého posudku ale sama o sebe nezakladá prípustnosť dovolania žalobkyne z hľadiska § 420 písm. f) CSP, pretože nedostatočné zistenie skutkového stavu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000. Rovnako prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017).

29. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že namietanú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalobkyne v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

30. Keďže konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP postihnuté nebolo, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska žalobkyňou namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

31. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu

32. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

33. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

34. Žalobkyňa prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a dovolací dôvod v zmysle § 432 CSP odôvodnila tým, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu, keď dospel k záveru, že žalobkyňa v konaní nepreukázala vznik škody, jej výšku ani príčinnú súvislosť s neoprávneným odberom plynu. Namietala, že v konaní bolo preukázané, že žalovaný v rozhodnom období odoberal na odbernom mieste, kde vykonával svoju podnikateľskú činnosť, zemný plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii (plomba plynomeru).

35. Podľa názoru žalobkyne sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, v ktorej je otázka predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu ustálene vyriešená tak, že pre vznik zodpovednosti za škodu podľa § 59 ods. 1 písm. d) zákona č. 656/2004 Z. z. [dnes § 82 ods. 1 písm. a) zákona o energetike] postačuje, ak je preukázané, že došlo k neoprávnenému zásahu do určeného meradla, a že odberateľ v rozhodnom období odoberal prostredníctvom takéhoto meradla plyn. Žalobkyňa mala za to, že v konaní nebolo potrebné preukazovať vznik škody, lebo táto vzniká prevádzkovateľovi distribučnej sústavy už samotným odberom plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, pričom výšku takejto škody je potrebné určiť spôsobom ustanoveným zákonom, a to za použitia na to vypracovaného podzákonného predpisu. V danom prípade neprichádzala do úvahy aplikácia záverov nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020, pretože žalovaný nie je spotrebiteľ a žalobkyňa od počiatku uplatňovala svoj nárok voči žalovanému ako fyzickej osobe podnikajúcej na základe živnostenského oprávnenia.

36. Keďže odvolací súd sa zaoberal otázkou predpokladov vzniku zodpovednosti za neoprávnený odber plynu a vznikom nároku na náhradu škody za takýto odber a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd v ďalšom primárne skúmal, či rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení. V tejto súvislosti bol oprávnený posúdiť aj tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľka neoznačila (k tomu pozri I. ÚS 51/2020).

37. V prípade žaloby o náhradu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu je povinnosťou súdov dôsledne vychádzať z toho, podľa akej skutkovej podstaty uvedenej v ustanovení § 82 ods. 1 zákona o energetike si žalobca uplatnil svoj nárok. V rozhodovanej veci si žalobkyňa uplatnila nárok na náhradu

škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike.

38. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu primárnym predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike je - bez ohľadu na zavinenie - neoprávnený odber plynu meraný určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii. Ďalším predpokladom, ktorý pristupuje k neoprávnenému odberu plynu ako k protiprávnemu úkonu, je skutočnosť, že odberateľ plynu v rozhodnom období odoberal plyn prostredníctvom meradla s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii. Napokon, predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je tiež príčinná súvislosť medzi neoprávneným odberom plynu definovaným zákonom o energetike a vznikom škody.

39. Rozhodovacia prax dovolacieho súdu v obchodnoprávných veciach - v tomto smere dovolací súd poukazuje predovšetkým na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/51/2017, 5Obdo/32/2018 (publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2019 pod č. 45), 2Obdo/32/2018, 2Obdo/33/2018, 3Obdo/49/2018, 3Obdo/49/2019, 3Obdo/43/2020, 2Obdo/71/2021, 4Cdo/181/2020, 4Obdo/59/2020, 4Cdo/106/2020, 1Obdo/32/2022 sa už ustálila v názore, že pri neoprávnenom odbere plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, je daná objektívna zodpovednosť odberateľa plynu. Odberateľ plynu zodpovedá už len za to, že odoberal plyn meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, pričom je irelevantné, kto porušenie zabezpečenia spôsobil (sám odberateľ alebo niekto iný). Preto ak je v konaní preukázané, že odberateľ v rozhodnom období odoberal plyn meradlom s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii (dopustil sa neoprávneného odberu plynu), vznikla mu v súlade s § 82 ods. 2 zákona o energetike povinnosť nahradiť vzniknutú škodu, vrátane ušlého zisku.

39.1. Škodou, ktorú je prevádzkovateľ distribučnej siete oprávnený vymáhať, je potom škoda skutočná, spočívajúca v odstránení protizákonného stavu (oprava poškodennej plomby a s tým súvisiace náklady), hodnote neoprávnene odobratého množstva plynu, ako aj v nákladoch, ktoré musí prevádzkovateľ v súvislosti s neoprávneným odberom plynu vynaložiť a ktoré by mu nevznikli, ak by k neoprávnenému odberu plynu nedošlo.

40. V danom prípade odvolací súd ako aj súd prvej inštancie - rešpektujúc závery súdnej praxe o objektívnej zodpovednosti odberateľa plynu za odber plynu meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii - svoje rozhodnutie založili na závere, že žalobkyňa nad všetky pochybnosti nepreukázala ani len primárny predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike (neoprávnený odber plynu meraný určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii). Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia argumentoval, že pokiaľ aj malá odchýlka od kontrolného odtlačku má byť zásadným dôkazom o neoprávnenom odbere plynu a založení objektívnej zodpovednosti odberateľa, je na mieste od distribútora plynu požadovať predloženie takých dôkazov, ktoré by nad všetky pochybnosti preukazovali, že plomba bola pozmenená, poškodená, resp. nahradená inou, pričom k takému konštatovaniu možno dospieť jedine porovnaním sporného odtlačku s odtlačkom kontrolným, ktorý však musí byť vyhotovený tým istým nástrojom, ako v čase jeho prvotného osadenia. Vychádzajúc z tejto premisy následne na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobkyňa v konaní neuniesla dôkazné bremeno, keď svoje tvrdenia o tom, že došlo k neoprávnenej manipulácii s meradlom, nepodložila presvedčivými dôkazmi. Za týchto okolností po komplexnom zhodnotení výsledkov vykonaného dokazovania súd prvej inštancie uzavrel, že žalobu žalobkyne je potrebné zamietnuť. Odhliadnuc od uvedených záverov dodal, že pokiaľ ide o dôvodnosť samotného nároku na náhradu škody, v konaní bolo potrebné preukázať skutočnú škodu. Správnosť skutkových zistení a právnych záverov súdu prvej inštancie bola konštatovaná aj odvolacím súdom.

41. V kontexte vyššie uvedeného tak nemožno v intenciách dovolacej argumentácie žalobkyne konštatovať nesprávnu aplikáciu právnej normy na zistený skutkový stav, keď žalobkyňa v súvislosti s tvrdým odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vo svojom dovolaní v prvom rade namietala správnosť záverov o nenaplnení predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú

neoprávneným odberom plynu a v tomto smere v dovolaní podsúvala vlastné závery o skutkovom stave, tak ako ich z vykonaného dokazovania sama vnímala.

42. Z takto vymedzeného dovolacieho dôvodu dovolaciemu súdu vyplynulo, že žalobkyňa nesprávne právne posúdenie veci v skutočnosti odôvodnila spochybnením skutkových zistení, ku ktorým dospeli súdy nižších inštancií v otázke naplnenia hmotnoprávných predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu. Dovolací súd zdôrazňuje, že táto v dovolaní nastolená otázka, ktorá má skutkovú (nie právnu) povahu, nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalobkyne v zmysle tohto ustanovenia.

42.1. Uvedené odôvodnenie dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a samotná polemika dovolateľky s rozhodnutím odvolacieho súdu nepredstavuje vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP. K tomu dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu pod príslušnú právnu normu, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri právnom posúdení veci však rieši právne otázky, nie skutkové, preto nemožno dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie veci odôvodniť spochybnením skutkových záverov odvolacieho súdu, ktorých riešenie predchádzalo riešeniu právnych otázok. Preto námietky dovolateľky týkajúce sa spochybňovania skutkových zistení a skutkových záverov ohľadom preukázania neoprávneného odberu plynu považuje dovolací súd za neopodstatnené. Navyše, úlohou dovolacieho súdu v rámci dovolacieho konania nie je riešenie skutkových otázok, pretože dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

43. Vzhľadom na uvedené, ak žalobkyňa namietala, že odvolací súd sa pri posúdení otázky splnenia predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, robí tak neopodstatnene.

44. Už uvedené zistenie dovolacieho súdu by vzhľadom na závery konajúcich súdov o nepreukázaní predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu boli samé o sebe dôvodom na odmietnutie dovolania žalobkyne podľa § 447 písm. f) CSP. Dovolací súd však považuje za potrebné, v snahe udržať kvalifikovaný dialóg, dať dovolateľke do pozornosti, že súdy na základe vykonaného dokazovania (správnosť záverov ktorého dovolací súd nie je oprávnený preskúmať - § 442 CSP) dospeli k záveru, že žalobkyňou uplatnený nárok nie je dôvodný, keď konštatovali, že žalobkyňa nielenže nepreukázala neoprávnený odber, a teda ani vznik škody či príčinnú súvislosť, ale ani úspešne nešpecifikovala výšku ňou uplatneného nároku na náhradu škody - nepreukázala existenciu skutočnej škody.

45. Najvyšší súd v rozsudku z 23. júna 2022 sp. zn. 5Cdo/61/2021 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2024 ako R 26/2024 vyslovil, že v prípadoch škody spôsobenej odberom plynu meraným určeným meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii [§ 82 ods. 1 písm. d) pred čiarokou zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení] je potrebné rozlišovať inštitút objektívnej zodpovednosti za vznik škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu od posudzovania predpokladov nároku na náhradu (skutočnej) škody. Objektívna zodpovednosť odberateľa vo vzťahu k neoprávnenému odberu plynu sa teda automaticky neprenáša do roviny nároku na náhradu skutočnej škody, ktorej vznik musí byť žalobcom preukázaný.

46. Pokiaľ ide o spôsob určenia výšky škody, dovolaciemu súdu je známa nasledovná rozhodovacia prax.

47. Najvyšší súd v sporoch z neoprávneného odberu plynu medzi dvoma právnickými osobami stabilne zastáva názor, že pri neoprávnenom odbere plynu s meradlom, na ktorom bolo porušené zabezpečenie proti neoprávnenej manipulácii, škoda vzniká samotným odberom plynu, a že údaje z takéhoto meradla nie sú objektívnym a spoľahlivým podkladom pre vyčíslenie skutočne vzniknutej škody, preto treba pri jej vyčíslení použiť spôsob ustanovený všeobecne záväzným právnym predpisom (závery publikované aj

ako právna veta k rozhodnutiu 5Obdo/32/2018 - R 45/2019). Takýto spôsob výpočtu výšky škody sa však použije až vtedy, keď skutočnú škodu nie je možné určiť inými relevantnými prostriedkami. Rozhodovacia prax zdôrazňuje povinnosť nahradiť skutočnú škodu (pozostávajúcu z hodnoty neoprávnene odobratého množstva zemného plynu, z nákladov na opravu poškodennej plomby a súvisiacich nákladov aj z nákladov, ktoré žalobca musí v súvislosti s neoprávneným odberom plynu vynaložiť a ktoré by mu nevznikli, ak by k neoprávnenému odberu plynu nedošlo) a len ak to nie je možné, škodu určenú výpočtom podľa vyhlášky na tento účel vydanej. Na publikované rozhodnutie v tomto smere nadviazali aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. uznesenie z 26. septembra 2019 sp. zn. 3Obdo/49/2019, uznesenie z 20. augusta 2020 sp. zn. 3Obdo/43/2020, uznesenie z 21. januára 2021 sp. zn. 4Cdo/181/2020, uznesenie z 29. januára 2021 sp. zn. 4Obdo/59/2020, uznesenie z 29. júna 2021 sp. zn. 4Cdo/106/2020, či uznesenie z 26. júla 2023 sp. zn. 1Obdo/32/2022.

48. K spôsobu určenia výšky škody za neoprávnený odber plynu v zmysle § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike sa vyjadril aj Ústavný súd v náleze z 9. marca 2021 sp. zn. III. ÚS 114/2020. Uviedol, že pri náhrade škody vyvolanej neoprávneným odberom plynu sa nahrádza v prvom rade skutočná škoda (§ 82 ods. 2 zákona o energetike); škoda určená prepočtom podľa osobitného predpisu (vyhlášky č. 449/2012 Z. z.) sa použije len v prípade, ak nemožno vyčíslieť vzniknutú škodu na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov (§ 82 ods. 3 zákona o energetike), čo musí všeobecný súd náležite preskúmať a odôvodniť. Konštatoval, že pokiaľ je možné na základe preukázaného dôkazného stavu skutkovo ustáliť množstvo odobratého plynu, nie je na mieste aplikovať § 82 ods. 3 a 4 zákona o energetike o náhradnom spôsobe určenia výšky škody, ktorých aplikácia prichádza do úvahy iba v prípade nemožnosti vyčíslieť skutočne vzniknutú škodu na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov. Podľa ústavného súdu sa aj náhradný spôsob určenia výšky škody má čo najviac blížiť k náhrade len skutočne vzniknutej škody. Preto aj v prípadoch určovania výšky škody podľa vyhlášky treba preukázať rozhodujúce okolnosti, z ktorých bude vyplývať predpokladaná škoda.

48.1. Občianskoprávny inštitút náhrady škody je založený na náhrade skutočnej škody, keďže náhrada škody plní kompenzačnú, a nie sankčnú funkciu. Ak by sa nahrádzala fiktívna škoda vypočítaná podľa vzorca bez ohľadu na skutkové okolnosti, došlo by k vychýleniu zo spravodlivej rovnováhy medzi legitímnym záujmom prevádzkovateľa distribučnej sústavy na náhrade skutočnej škody a ochrane distribučnej siete a zásahom do majetkových práv neoprávneného odberateľa, ktorý by sa tak stal už zásahom neprimeraným. Pri posudzovaní spravodlivej rovnováhy je preto nutné vychádzať z toho, že občianskoprávny inštitút náhrady škody plní funkciu kompenzačnú a preventívnu a výška škody nemôže byť akousi nadkompenzáciou poškodeného, či dokonca sankciou neoprávneného odberateľa za neoprávnený odber (podobne nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 668/15 z 11. augusta 2015 a č. k. Pl. ÚS 29/13 z 1. apríla 2014). V rámci občianskoprávnej zodpovednosti je nutné hradiť skutočnú škodu, teda ujmu na majetku poškodeného, a túto preto treba zisťovať.

48.2. Na základe fiktívneho výpočtu dochádza k zisteniu teoretického maximálneho množstva odobratého plynu, teda vychádza sa z maximálnych možných hodnôt odberu a jeho nepretržitého trvania, čo pre odberateľa nie je vôbec priaznivé. Výška škody sa tak ľahko vyšplhá na hodnoty, ktoré sú celkom nereálne. Keďže inštitút náhrady škody nie je sankčným prostriedkom, ale má plniť predovšetkým funkciu kompenzačnú a preventívnu, vypočítaná výška škody nemá byť neúmerná skutočnosti. K jej stanoveniu by mali všeobecné súdy pristupovať na základe spravodlivého uváženia a vždy prihliadať na okolnosti prípadu. K určeniu čo najobjektívnejšej skutočnej škody im môžu slúžiť napríklad údaje o histórii predchádzajúcej spotreby na danom mieste, znalecké posudky, poznatky z prípadného trestného konania alebo informácie o spotrebičoch na odbernom mieste. Zároveň od vypočítanej výšky škody je nutné odpočítať prípadné platby (napr. vo forme záloh), ktoré uhrádzal odberateľ v období neoprávneného odberu (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 33Cdo/3287/2009 z 15. decembra 2011). Bez doplnujúceho zisťovania skutočne spôsobenej škody by bol odberateľ neprimerane zaťažovaný, čo by bolo v rozpore s jeho právom na ochranu majetku.

48.3. Zároveň ústavný súd zdôraznil, že aj vyčíslenie výšky škody podľa vyhlášky vyžaduje najskôr preukázanie toho, že škoda vôbec vznikla. Z § 82 ods. 2 zákona o energetike vyplýva, že odberateľovi vznikne povinnosť uhradiť prevádzkovateľovi distribučnej sústavy skutočne vzniknutú škodu, ak vznikla - teda základným predpokladom vzniku nároku je existencia skutočne vzniknutej škody. Právna teória a súdna prax za skutočnú škodu (damnum emergens) považuje majetkovú ujmu vyjadriteľnú v peniazoch,

ktorá spočíva v zmenšení existujúceho majetku poškodeného v dobe, keď došlo k škodnej udalosti. Predstavuje majetkové hodnoty, ktoré treba vynaložiť na to, aby sa vec uviedla do predošlého stavu, resp. aby sa v peniazoch vyvážili dôsledky vyplývajúce z toho, že navrátenie do predošlého stavu nebolo dobre možné alebo účelné. Dodal, že ani princíp objektívnej zodpovednosti neznamená, že podmienkou vzniku zodpovednosti za škodu nie je existencia samotnej škody, ale iba to, že na rozdiel od zodpovednosti subjektívnej podmienkou vzniku zodpovednosti nie je zavinenie škodcu či už vo forme úmyslu, alebo neobstaranosti.

48.4. Vzhľadom na uvedené, ústavný súd zastal názor, že len samotný neoprávnený zásah do zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii ešte nemusí automaticky znamenať, že meradlo je nefunkčné a jeho meranie je bez ďalšieho irelevantné, ako to urobili všeobecné sudy v prejednávacom prípade. Prevádzkovateľ distribučnej sústavy musí v konaní preukázať nielen to, že došlo k porušeniu zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii, ale aj to, že v príčinnej súvislosti s tým došlo k škode. Znamená to teda, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy musí v konaní tvrdiť a preukazovať, že došlo k nesprávnemu zaznamenávaniu odberu plynu a že takýmto spôsobom meraný (alebo nemeraný) odber plynu bol vykonaný odberateľom, čím vznikla prevádzkovateľovi distribučnej sústavy škoda. Okrem zásahu do značky montážnika by tak bolo patričné zisťovať, či meradlo skutočne vykazuje odchýlku oproti norme, či je pozmenené, doplnené prostriedkami na ovplyvňovanie meradla alebo inak obídene. Bez týchto dopĺňujúcich zisťovaní všeobecný súd nemôže dospieť automaticky k záveru, že v konkrétne prejednávacom prípade nie je možné ustáliť výšku škody na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov, ktorými by mohlo byť aj meranie vykázané určeným meradlom.

49. Vo svetle vyššie uvedeného nálezu ústavného súdu aj najvyšší súd v rozhodnutí z 23. júna 2022 sp. zn. 5Cdo/61/2021 publikovanom ako judikát R 26/2024 vyslovil, že aj pri náhrade škody vyvolanej neoprávneným odberom plynu platí, že sa nahrádza v prvom rade skutočná škoda a škoda určená prepočtom podľa osobitného predpisu (vyhlášky č. 449/2012 Z. z.) sa použije len v prípade, ak nemožno vyčísliť vzniknutú škodu na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov (§ 82 ods. 3 zákona o energetike), čo musí všeobecný súd náležite preskúmať a odôvodniť. Náhradný spôsob určenia výšky škody sa má čo najviac blížiť k náhrade len skutočne vzniknutej škody, preto aj v prípadoch určovania výšky škody podľa vyhlášky treba preukázať rozhodujúce okolnosti, z ktorých bude vyplývať predpokladaná škoda.

50. V danom prípade odvolací súd svoje rozhodnutie založil práve na záveroch vyplývajúcich z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020 zhodných so závermi rozhodnutia najvyššieho súdu R 26/2024, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy má v prípade, ak sa v konaní preukáže, že odberateľ sa skutočne dopustil neoprávneného odberu plynu meradlom s porušeným zabezpečením proti neoprávnenej manipulácii, nárok na náhradu skutočne vzniknutej škody a túto musí v konaní preukázať. Na základe uvedenej premisy v okolnostiach posudzovanej veci uzavrel, že žalobkyňa toto dôkazné bremeno neunesla, výšku škody, príčinnú súvislosť medzi neoprávneným odberom a vznikom škody jednoznačne a nesporne nepreukázala, preto potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý žalobu zamietol.

50.1. Úvahy odvolacieho súdu o potrebe ustálenia skutočnej, nielen všeobecne záväzným právnym predpisom prezumovanej výšky škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu, sú plne v súlade aj s vyššie prezentovanou skoršou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, keď aj podľa tejto sa nahrádza skutočná škoda, a až ak to nie je možné, škoda určená výpočtom podľa vyhlášky.

51. Podstata dovolacej argumentácie žalobkyne spočívala v tvrdení o neaplikovateľnosti vyššie prezentovaných záverov plynúcich najmä z citovaného nálezu ústavného súdu z dôvodu, že predmetom konania v tam posudzovanej veci bol spor z neoprávneného odberu plynu medzi prevádzkovateľom distribučnej sústavy a odberateľom v postavení spotrebiteľa. Nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020 považovala za exces v rozhodovacej praxi ústavného súdu, poukazujúc na odlišnú rozhodovaciu prax vyjadrenú v uzneseniach ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 207/2021, sp. zn. II. ÚS 319/2021 či sp. zn. I. ÚS 457/2021.

52. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska doktríny je právne záväzný právny názor prezentovaný

práve v náleze, nie v uznesení, pričom nález sp. zn. III. ÚS 114/2020 predstavuje jediný dovolaciemu súdu známy nález ústavného súdu týkajúci sa problematiky neoprávneného odberu plynu v zmysle § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike, keď len samotný záver ústavného súdu o odmietnutí ústavnej sťažnosti (uznesení) nemusí sám o sebe znamenať „potvrdenie“ správnosti právnych záverov ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd však v okolnostiach posudzovanej veci zdôrazňuje predovšetkým to, že žalobkyňa v konaní jednoznačne nepreukázala, že žalovaný odberné miesto využíval výlučne na podnikateľské účely; táto skutočnosť ostala v konaní spornou. V konaní nebolo nad akékoľvek pochybnosti ustálené, kto bol skutočným odberateľom plynu na dotknutom odbernom mieste, keď žalovaný uvádzal, že na adrese odberného miesta mal registrovaný tak trvalý pobyt, ako aj miesto podnikania a nehnuteľnosť nachádzajúca sa na adrese odberného miesta nedisponovala žiadnymi spotrebičmi nad rámec bežnej domácnosti. Aj z týchto dôvodov považoval dovolací súd za potrebné zohľadniť závery najvyššieho súdu vyslovené pod vplyvom žalobkyňou namietaného nálezu ústavného súdu.

53. So zreteľom na uvedené dovolací súd konštatuje, že pri riešení žalobkyňou vymedzených právnych otázok nedošlo zo strany odvolacieho súdu k nesprávnemu právnemu posúdeniu. Dovolanie v posudzovanej veci preto smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, v dôsledku čoho dovolací súd dovolanie žalobkyne aj v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné.

54. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

55. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.